

Polskie Stowarzyszenie Producentów Wyrobów Wędzonych Tradycyjnie

Kraków, dnia 2 listopada 2021 r.

**Polskie Stowarzyszenie Producentów
Wyrobów Wędzonych Tradycyjnie
ul. Legionów 58, 39-220 Pilzno**

**Szanowny Pan Minister Szymon Giżyński
Sekretarz Stanu w MRiRW oraz Pełnomocnik Rządu ds.
działań związanych z wystąpieniem ASF na terytorium
Rzeczypospolitej Polskiej**

**Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa**

Szanowny Panie Ministrze!

Działając w imieniu Polskiego Stowarzyszenia Producentów Wyrobów Wędzonych Tradycyjnie, niniejszym przedstawiam Panu Ministrowi, jako Pełnomocnikowi Rządu ds. działań związanych z wystąpieniem ASF na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dalsze pytania i postulaty Stowarzyszenia w zakresie problematyki regulowanej rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 sierpnia 2021 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń oraz rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2021/605 z dnia 7 kwietnia 2021 r. ustanawiającym szczególne środki zwalczania afrykańskiego pomoru świń.

Na wstępie wskazuję, iż w dniu 29 września b.r. odbyło się Walne Zgromadzenie Członków Polskiego Stowarzyszenia Producentów Wyrobów Wędzonych Tradycyjnie, podczas którego Zarząd przedstawił członkom naszego Stowarzyszenia treść listu Podsekretarza Stanu w MRiRW - Pana Ryszarda Kamińskiego z dnia 20.09.2021 r. (znak

sprawy: DHZ.zch.870.76.2021) stanowiącego odpowiedź na pismo Stowarzyszenia z dnia 19.08.2021 r. i dotyczące kwestii związanych z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń. Członkowie Stowarzyszenia z nadzieją przyjęli kierowane przez Państwa resort zapewnienie uruchomienia wszelkich dostępnych środków pomocy, jak również prowadzenia działań na rzecz ograniczenia dalszego szerzenia się choroby na terytorium RP, w tym w szczególności ograniczenie przenikania wirusa do gospodarstw. Również Zarząd Stowarzyszenia pozytywnie ocenił wyjaśnienia zawarte w ww. piśmie. Niemniej jednak zarówno Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia, jak również Zarząd PSPWWT są zgodni co do konieczności prowadzenia dalszych rozmów na szczeblu ministerialnym oraz rządowym celem zapewnienia MRiRW oraz Pełnomocnikowi Rządu ds. zwalczania ASF aktualnych informacji o problemach dotyczących branży mięsnej w związku z wystąpieniem choroby afrykańskiego pomoru świń na terytorium RP. Dlatego też zwracamy się z prośbą o rozważenie organizacji spotkania Zarządu Stowarzyszenia z Panem Ministrem-Pełnomocnikiem Rządu celem omówienia kwestii poruszanych w niniejszym piśmie. Z pewnością możliwość bezpośredniej komunikacji przyczyni się do wypracowania nowych możliwości zwalczania ASF, w tym na poziomie legislacyjnym.

Przechodząc do kwestii merytorycznych, pragnę wskazać na następujące zagadnienia.

1. Kwestia znakowania świeżego mięsa, mięsa mielonego, mięsa odkostnionego mechanicznie, surowych wyrobów mięsnych i produktów mięsnych uzyskanych ze świń pochodzących z określonych obszarów.

Jak słusznie zauważono w piśmie z dnia 20.09.2021 r. (znak sprawy: DHZ.zch.870.76.2021) w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 sierpnia 2021 r. określono, jak ma wyglądać specjalny znak weterynaryjny, o którym mowa w art. 44 rozporządzenia 2021/605 – jest to wzór znaku uprzednio już stosowanego do znakowania świeżego mięsa, mięsa mielonego, mięsa odkostnionego mechanicznie, surowych wyrobów mięsnych i produktów mięsnych uzyskanych ze świń pochodzących z określonych obszarów. Wskazany przepis nie wyjaśnia jednak sposobu postępowania z produktem pochodzącym z mięsa wieprzowego pozyskanego z obszaru objętego ograniczeniami, będącego jednocześnie produktem tradycyjnie wędzonym podlegającym obowiązkowi znakowania określonego w § 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2014 r. w sprawie

wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów mięsnych wędzonych w odniesieniu do najwyższych dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi (WWA) (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1102). W konsekwencji, w wyniku kolizji wyżej powołanych norm, część z zakładów produkcyjnych ma problem w ustaleniu, czy na etykiecie produktu powinien znajdować się znak w kształcie koła, kwadratu czy też pięciokąta. Postulujemy, by wyżej powołaną rozbieżność rozstrzygnąć na korzyść producentów wyrobów wędzonych tradycyjnie.

2. Konieczność wypracowania jednolitej wykładni pojęcia „zakładu” oraz dokonania jego podziału ze względu na zakład produkcyjny (przetwórczy), zakład hodowlany i zakłady rzeźne.

Pojęcie „zakładu” pojawia się w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) nr 2021/605 w kontekście zakazów i odstępstw określonych m.in. w art. 9, 10, 11, 12 przedmiotowego rozporządzenia, do których odwołują się § 6-13 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 sierpnia 2021 r. W oryginalnej (angielskiej) wersji językowej rozporządzenia nr 2021/605 zakład określany jest wyrazem „establishment”, co odnosić się może zarówno do zakładu produkcyjnego (przetwórczego), gospodarstwa hodowlanego czy też rzeźni (aczkolwiek w tym ostatnim wypadku rozporządzenie różnicuje oba pojęcia). Przedmiotowa regulacja prowadzi do problemów wykładniczych w toku procesu produkcji i sprzedaży produktów mięsnych pochodzących z obszarów objętych ograniczeniami, gdyż wszystkie ograniczenia dotyczące hodowli odnoszą się także do ubojni, rozbieralni, czy też samych zakładów przetwórczych. W ocenie członków Stowarzyszenia niezbędnym jest doprowadzenie do wyodrębnienia ww. pojęć lub wprowadzenie jasnej definicji, że obowiązywanie obostrzeń uzależnione jest od miejsca pochodzenia żywca lub lokalizacji hodowli, a nie zakładu przetwórczego. Powyższe działania pozwolą na unormowanie sytuacji zakładów i zapewnią ciągłość produkcji. Przedmiotowy zabieg legislacyjny stanowić będzie również transpozycję wykładni wypracowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii do obowiązujących przepisów prawa.

3. Przeciwdziałanie spadku pogłowia świń i wsparcie odbudowy hodowli w mniejszych, lokalnych gospodarstwach.

Stowarzyszenie docenia działania podejmowane przez resort rolnictwa w zakresie przeciwdziałania spadkowi pogłowia świń, jednak koniecznym jest podjęcie dodatkowych środków zapewniających szybszy wzrost hodowli na poziomie lokalnym. Działania stymulujące rozwój gospodarstw trzody chlewnej skupiają się obecnie na większych gospodarstwach, zajmujących się produkcją masową, co przekłada się na ograniczenie liczby lokalnych gospodarstw, z których pozyskiwany jest surowiec pozwalający na produkcję wyrobów tradycyjnych. W konsekwencji zmusza to przedsiębiorstwa przetwórcze do sprowadzania wieprzowiny z zagranicy (w głównej mierze z Danii), co z kolei powoduje sztuczne zaniżenie cen i ograniczenie konkurencyjności polskich zakładów względem podmiotów zagranicznych. Taki stan rzeczy nie wpisuje się zresztą w politykę łańcucha dostaw i współpracy pomiędzy rolnikami a zakładami przetwórczymi oraz generuje poważne ryzyko pogorszenia stanu rodzimego rynku rolnego w zakresie wieprzowiny. W tym kontekście Zarząd Stowarzyszenia poddaje pod rozważenie możliwość wprowadzenia takich rozwiązań pomocowych dla rolników jak:

- a) dopłaty do wstawiania macior i produkcji prosiąt;
- b) bezpośrednie zaopatrzenie rolników w środki do dezynfekcji, kontenery na odpady, materiały ściółkowe i pasze pozwalające na zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego w gospodarstwach utrzymujących świnie;
- c) pomoc w praktycznym wdrożeniu zasad spełniania wymagań bioasekuracji – zarówno w aspekcie finansowym, jak również formalno-organizacyjnym (np. we wdrożeniu planu bezpieczeństwa biologicznego, przeprowadzeniu dodatkowych szkoleń)
- d) wyrównania cen sprzedaży w formie dopłat bezpośrednich w wysokości odpowiadającej różnicy pomiędzy ceną sprzedaży a ceną wskaźnika kosztu wytworzenia (ustalanej np. na podstawie ceny jednostkowej kosztu produkcji żywca wieprzowego w oparciu o ceny warchlaków, paszy, koncentratu i energii elektrycznej ustalanych na podstawie danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny).

4. Postulat ograniczenia uboju prewencyjnego i wdrożenia nowych form wsparcia zakładów mięsnych w zakresie wykorzystania zdrowych świń ze strefy objętej ograniczeniami.

Zasada uboju prewencyjnego świń z obszarów objętych ograniczeniami powinna zostać poddana rewizji, albowiem z uwagi na wprowadzone obostrzenia (określone m.in. w § 7 i § 8

rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 sierpnia 2021 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń przeprowadzenie uboju świń oraz w art. 15 rozporządzenia wykonawczego Komisji nr 2021/605) wybijanie całych stad nie znajduje uzasadnienia ekonomicznego i moralnego. Zgodnie z obowiązującymi przepisami ubój świń z obszarów objętych ograniczeniami wymaga spełnienia szeregu warunków, w tym dokładnego przebadania klinicznego świń przez urzędowego lekarza weterynarii nie wcześniej niż na 24 godziny przed ich przemieszczeniem, zaopatrzenia ich w świadectwo potwierdzające przeprowadzone badanie kliniczne oraz uzyskania pozwolenia powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce pochodzenia świń wydanego po uzyskaniu zgody powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce przeznaczenia świń. Przedmiotowe pozwolenia wydawane są po przeprowadzeniu analizy ryzyka, która wykaże, że przemieszczanie świń nie spowoduje zagrożenia rozprzestrzeniania się wirusa afrykańskiego pomoru świń. Ponadto, zgodnie z § 16 ust. 1 pkt 2 ww. rozporządzenia powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki do badań w kierunku afrykańskiego pomoru świń w gospodarstwach położonych na obszarach objętych ograniczeniami I, obszarach objętych ograniczeniami II i obszarach objętych ograniczeniami III od świń chorych lub ze świń padłych, u których w wyniku przeprowadzonego badania klinicznego nie można wykluczyć afrykańskiego pomoru świń. Tym samym, możliwe jest dokładne określenie czy świnie znajdujące się w gospodarstwach położonych na obszarach objętych ograniczeniami są nosicielami wirusa ASF (i to w stopniu większym niż poza obszarami objętymi ograniczeniami). Tym bardziej, że posiadacze świń są zobowiązani do każdorazowego poinformowania urzędowego lekarza weterynarii o przypadku padnięcia świnie w gospodarstwie położonym na obszarach objętych ograniczeniami I, obszarach objętych ograniczeniami II i obszarach objętych ograniczeniami III. Prawdziwym wektorem zakażeń są stada dzików, a nie nadzorowane przez lekarzy weterynarii hodowle. W tym stanie rzeczy zamiast likwidować całe gospodarstwa trzody chlewnej, co powoduje znaczne obciążenie budżetowe, należy przekierować dostępne środki na odstrzał dzików oraz zapewnienie rolnikom pomocy we wdrażaniu zasad bioasekuracji i bezpieczeństwa biologicznego w gospodarstwach utrzymujących świnie. Jednocześnie postulujemy, aby zakłady przetwórcze i rzeźnie zostały objęte programem wsparcia w przypadku uboju zdrowych świń ze strefy objętej ograniczeniami, co pozwoli na chociaż częściową normalizację lokalnych rynków. Obecnie rzeźnie unikają dobrowolnego uboju świń ze strefy zapowietrzonych i zagrożonych, gdyż związane jest to z dodatkowymi obostrzeniami. Również zakłady mięsne nabywając surowiec z obszarów

objętych ograniczeniami ponoszą dodatkowe koszty transportu, produkcji i utylizacji (należy pamiętać, że nie wszystkie produkty, takie jak np. nogi, są używane do produkcji, przez co należy je utylizować) oraz nie może sprzedać tak pozyskanego mięsa do sklepów. Zakup przedmiotowych świń wiąże się również z koniecznością zaangażowania dodatkowych zasobów ludzkich, zwiększenia obciążenia linii produkcyjnej i zapewnienia ponadnormatywnego nadzoru. Dodatkowym utrudnieniem jest konieczność poddawania produktów obróbce zgodnie z załącznikiem VII rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2020/687 z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do przepisów dotyczących zapobiegania niektórym chorobom umieszczonym w wykazie oraz ich zwalczania (Dz. U. UE. L. z 2020 r. Nr 174, str. 64 z późn. zm.). Reakcja zakładów mięsnych i rzeźni nie stanowi jednak o ich braku gotowości do współpracy z lokalnymi gospodarstwami, jak to czasem wydają przedstawiać się niektóre media. Przecież jest oczywistym, że każdy producent wyrobów tradycyjnych będzie wybierał lokalny surowiec względem zagranicznego. Musi jednak mieć taką możliwość (a w związku ze wzmożoną likwidacją regionalnych gospodarstw niebawem pozyskanie świń z rynków lokalnych może okazać się niemożliwe) przy jednoczesnym utrzymaniu stałej produkcji i sprzedaży (w tym na eksport). W przeciwnym wypadku rodzime zakłady mięsne podzielą los tysięcy zlikwidowanych gospodarstw, gdyż nie będą w stanie ponieść dodatkowych kosztów produkcyjnych, utylizacyjnych i organizacyjnych, co doprowadzi do zamknięcia się przed nimi dotychczasowych rynków eksportowych, a w konsekwencji oznaczać będzie koniec tradycyjnej branży mięsnej na rynkach lokalnych. Dlatego też Stowarzyszenie zwraca się z prośbą o podjęcie działań mających na celu wsparcie finansowe i organizacyjne zakładów mięsnych, co pozwoli na zamknięcie łańcucha dostaw w obszarach objętych ograniczeniami. Należy pamiętać, że bez lokalnych zakładów nie będzie lokalnych gospodarstw.

5. Postulat przeprowadzenia badań nad alternatywnymi sposobami obróbki zmniejszającej ryzyko w przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego z obszaru objętego ograniczeniami

W obecnym stanie prawnym wprowadzenie odstępstw od zakazów objętych rozporządzeniem nr 2021/605 ograniczone jest zasadniczo poprzez wymogi dotyczące obróbki zmniejszającej ryzyko określonej w załączniku VII do rozporządzenia delegowanego (UE)

2020/687. Zgodnie z tabelą zawartą w przedmiotowym załączniku, w przypadku ASF dopuszczalnymi procesami obróbki są:

- a) Obróbka termiczna w hermetycznie zaplombowanym pojemniku mająca na celu osiągnięcie minimalnej wartości F_0 równej 3;
- b) Obróbka termiczna mająca na celu osiągnięcie temperatury wewnętrznej równej 80 °C;
- c) Naturalna fermentacja i dojrzewanie w przypadku mięsa bez kości: co najmniej 9 miesięcy w celu osiągnięcia maksymalnych wartości A_w równej 0,93 i pH równej 6;
- d) Naturalna fermentacja w przypadku polędwic: co najmniej 140 dni w celu osiągnięcia maksymalnych wartości A_w równej 0,93 i pH równej 6;
- e) Naturalna fermentacja w przypadku szynek: co najmniej 190 dni w celu osiągnięcia maksymalnych wartości A_w równej 0,93 i pH równej 6;
- f) **Suszenie po soleniu szynek z kością i polędwic w stylu hiszpańskim;**

Jak wynika z powyższego, możliwe jest wypracowanie alternatywnego sposobu obróbki mięsa w stosunku do metody obróbki termicznej w temperaturze wewnętrznej równej 80 °C. Wprowadzenie dodatkowej alternatywy wymaga jednak przeprowadzenia badań naukowych dowodzących skuteczności nowego sposobu obróbki. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku produktów wędzonych tradycyjnie w odniesieniu do najwyższych dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi. Wówczas naukowo poparte postulaty Stowarzyszenia spotkały się ze zrozumieniem ze strony Komisji Europejskiej, która zezwoliła na stosowanie odstępstwa w państwach członkowskich, co zaowocowało wprowadzeniem rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2014 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów mięsnych wędzonych. W ten sam sposób należy doprowadzić do wypracowania nowego, jak najmniej uciążliwego dla polskich producentów, systemu obróbki. Z uwagi na okoliczność, iż Stowarzyszenie posiada w gronie swoich członków również naukowców z dziedziny przetwórstwa produktów zwierzęcych możliwym byłoby przeprowadzenie przedmiotowych badań, co jednak wiązałoby się z konieczności pozyskania niezbędnych funduszy lub podjęcia współpracy z ekspertami na poziomie resortowym. Jedną z proponowanych metod badawczych jest przeprowadzenie masowego badania na obecność wirusa ASF na określonej próbie produktów pozyskanych z mięsa wieprzowego pochodzącego od świń ze stref objętych ograniczeniami (np. mięsa pochodzącego z grupy tysiąca świń zróżnicowanych ze względu na pochodzenie) i poddanych obróbce termicznej w temperaturze wewnętrznej równej 72 °C.

Zarząd Stowarzyszenia będzie wdzięczny za pisemną odpowiedź na niniejsze pismo, zachęcając jednocześnie do rozważenia organizacji spotkania przedstawicieli Stowarzyszenia z Panem Ministrem-Pełnomocnikiem Rządu.

Z poważaniem,

PREZES
POLSKIEGO STOWARZYSZENIA PRODUCENTÓW
WYROBÓW WĘDZONYCH TRADYCYJNIE

Roman Dudek